

MILJÖREDOVISNING

Ansvarsområde

Miljöredovisningen visar utvecklingen inom ett antal viktiga miljöområden, utpekade i kommunens miljöplan, i form av uppföljning av så kallade gröna nyckeltal. Redovisningen omfattar förhållandena i Järfälla som geografiskt område och förhållandena och arbetet inom kommunens organisation. Kommunens miljöarbete sker både i form av strategiskt miljöarbete där alla förvaltningar medverkar och i form av tillsyn inom bygg och miljöförvaltningen. Personal som arbetar med miljöfrågor finns dessutom inom alla kommunens förvaltningar genom det arbete som läggs på miljödiplomeringsarbetet på varje ansluten enhet. Kommunen köper därutöver in olika miljötjänster.

Viktiga händelser

Under året har nämnderna fortsatt arbetet med genomförandet av uppdragen i miljöplanen. Fyra av uppdragen är klara. Dessa är krav på förnybar energi vid kommande upphandlingar, krav på låg energianvändning i markanvisnings- och exploateringsavtal, framtagande av handlingsplan för Grön-IT samt bildande av en miljöstrategisk grupp med representanter från varje förvaltning. Tolv uppdrag är påbörjade och fyra är ännu inte påbörjade. Den miljöstrategiska gruppen har bland annat arbetat med kartläggning av befintligt miljöarbete och uppföljning av nämndernas uppdrag. Inom 2011 års miljöfokusår energi och klimat har en kartläggning gjorts av kommunens energianvändning och interna transporter som bland annat lett till en handlingsplan för att minska kommunens energianvändning. Miljömålet om att högst 15 procent av kommunens energianvändning ska vara fossilt är redan uppnått. I arbetet med ny översiktsplan har miljöbedömningen utgjort en viktig del. En ny fastighetspolicy med tydliga miljöambitioner är antagen liksom upphandlingspolicy med anvisningar för miljöhänsyn i kommunens upphandlingar. Under året infördes matavfallsinsamling för hushållen i Barkarby, Skälby samt delar av Viksjö.

Omvärldsanalys och framtid

Miljöfrågorna, och då framförallt klimatfrågorna, kommer inom överskådlig framtid att vara viktiga delar i folks medvetande och i den politiska debatten. Därigenom kommer ett aktivt miljöarbete att fortsatt vara viktigt i kommunen. Medborgarnas miljöengagemang gör att efterfrågan på goda förutsättningar att kunna leva hållbart ökar. Vattenfrågorna kommer att öka i prioritet i och med införandet av EU:s vattendirektiv. Kemikaliefrågorna blir också mer och mer uppmärksammade. Under 2012 kommer kartläggning och handlingsplaner inom trafikområdet att arbetas fram genom att kommunens miljöfokusår är transporter. Framtagandet av en ny översiktsplan för Järfälla kommer att fortsätta där konsekvensbeskrivning med miljöbedömning kommer vara en viktig del för en fortsatt hållbar utveckling av kommunen. Kommunens första egna miljöklassade byggnader kommer att bli verklighet under året. Viktiga kommande upphandlingar med miljöpåverkan under 2012 är driftentreprenader inom bygg- och miljöförvaltningen där en miljökravlista har tagits fram.

Måluppföljning

Uppföljningen av miljötillståndet och miljöarbetet i kommunen görs genom att mäta ett antal så kallade gröna nyckeltal, dels för Järfälla som geografiskt område, dels för kommunen som organisation. Dessa visar effekterna av miljöarbetet och har sin grund i miljöplanen.

Figurer: Mycket positiv trend, Positiv trend, Oförändrad trend, negativ trend, mycket negativ trend, ingen uppgift.

Trendpilarna i redovisningen visar hur utvecklingen för nyckeltalet har varit under de senaste åren. Trenderna i återkommande miljöredovisningar ger underlag för en miljörevision där uppnådda resultat i miljöarbetet jämförs mot gällande effektmål. Resultatet ligger sedan till grund för beslut om korrigeringar, exempelvis kvalitetshöjningar i miljöarbetet eller justeringar av målnivåer.

• Sommarkdag i Görvålns skulpturpark. Foto: Mikael Nasberg.

DET KLIMATSMARTA JÄRFÄLLA

Inriktningsmål: ”Järfälla ska till år 2020 fortsätta växa samtidigt som CO₂ påverkan/invånare minskar”

Minskad energianvändning

Mål 2020:

Hela kommunen:

30 procent lägre energianvändning i Barkarbystaden än Boverkets krav

Organisation:

20 procent minskad energianvändning per kvadratmeter

Energianvändning/invånare och år 21 686 KWh/inv

Andel avtal med krav på 30 procent lägre energianvändning inom Barkarbystaden 100 %

Energianvändning (el och fjärrvärme) i kommunens verksamhetslokaler 247 KWh/kvm

Statistiken för energianvändning per invånare gäller år 2009. Det har skett en minskning i jämförelse med 2008 års nivå men ligger fortfarande på 1990 års nivåer.

Kommunen har fortsatt erbjudit kommuninvånarna gratis energirådgivning varje dag per telefon och via webben. Kommunen har även haft energirådgivare på biblioteken samt på JULA i samarbete med energimässan. Flera skolor har sett miljö- och klimatteater samt besökt Tekniska museet med temat klimatsmart. Vid förhandlingar och avtalsskrivning inför marköverlåtelse i Barkarbystaden ställer kommunen alltid krav på att förbrukningen i byggnaderna ska vara 30 procent lägre än kraven i Boverkets byggregler. Detta gäller även de flesta andra avtal som tecknas inför kommunal marköverlåtelse.

Elförbrukningen i kommunens lokaler har ökat med 5,5 procent sedan 2010 medan fjärrvarmförbrukningen har minskat med 3,5 procent. Inom vård samt förskolor har elförbrukningen ökat med 24 respektive 14 procent. Orsaken till detta är inte klarlagd, möjligtvis att den kalla vintern har ökat användningen av extra element vilket också skulle förklara den minskade fjärrvarmförbrukningen. De senaste åren har Fastighet varje år konverterat en skola från direktverkande el till bergvärme. År 2010 konverterades Lundskolan vilket resulterade i en 50 procent minskning av elförbrukningen sedan 2009. År 2011 konverterades Viksjöskolan. Kommunen har även bytt ventilationssystem på 15 aggregat i skolor och förskolor vilket ger lägre energiförbrukningen.

Ökad användning av förnybar energi

Mål 2020:

Hela kommunen:

50 procent minskad fossil koldioxid för uppvärmning och transporter

20 procent ökad användning av förnybar energi/invånare

Organisation:

Högst 15 procent fossila bränslen för uppvärmning och verksamhetsel

Målet uppnått

Utsläpp av koldioxid per invånare 1,79 ton

Utsläpp av koldioxid från energi och transporter per invånare 1,64 ton

Andel förnybar energi i fjärrvärmerna 96–98 %

Andel förnybar energi i kommunens lokaler 100 %

Utsläppet av koldioxid per invånare från energi och transporter avser 2009 och minskar relativt långsamt. Sedan 1990 har en minskning på 12 procent uppnåtts. Järfälla har lägre utsläpp i landet där genomsnittet för utsläpp av koldioxid från transporter och energi år 2009 var 4,19 ton/invånare.

Den förnybara delen av fjärrvärmerna är i och med övergången till biobränsle hög och nästan helt förnybar. I kommunen finns från och med 2011 inga kommunala verksamhetslokaler med oljeuppvärmning. Kommunen har ingått i ett nytt elavtal med enbart förnybar el. Det innebär att målet för andelen fossilfri energi i kommunens lokaler redan är uppnått.

Minskad påverkan från transporter

Mål 2020:

Hela kommunen:

50 procent minskad fossil energi för uppvärmning och transporter

30 procent ökad fossilfria bränslen för resor

Ökad utbyggnad av kollektivtrafik och cykelbanor

Organisation:

50 procent mindre CO₂ utsläpp för resor per kommunanställd

Enkelresor med kollektivtrafik/invånare och år 192 st

Miljöbilar registrerade i Järfälla 12 %

CO₂-utsläpp från tjänsteresor per anställd och år 144 kg/anställd

Totalt CO₂-utsläpp från kommunens fordon 680,7 ton

Miljöbilar i kommunens bilpark 16 %

Bilar (under 3,5 ton) som drivs med EcoPar 93 %

Andel km med sopbilar (som kör regelbundet) som körs på miljövänliga drivmedel (2010) 65 %

Kollektivtrafikåkandet per invånare är i stort sett oförändrat. Andel registrerade miljöbilar i Järfälla har ökat med tre procentenheter. Koldioxidutsläpp från kommunala tjänsteresor är oförändrad sedan 2010. Detta trots att antalet bilresor har minskat. Denna minskning har motverkats av att andelen tjänsteresor med flyg utanför länet har ökat med 9 procentenheter till 77 % på bekostnad av andelen tågresor mätt i transportkilometrar. Av transporter med kommunens alla fordon har koldioxidutsläppet minskat med 8 procent sedan 2010.

Andel miljöbilar i kommunens bilpark har ökat med 10 procent sedan 2010. Kommunen har få bilar som drivs på alternativa bränslen vilket beror på att kommunen har gjort en satsning på diesel av syntetiskt framställd typ (EcoPar) som jämfört med dieselolja minskar utsläppen och klassas som miljöbränsle. Den syntetiska dieseloljan framställs dock fortfarande från fossil naturgas.

Andel km med sopbilar som körs på miljövänligt drivmedel har ökat med 6 procentenheter sedan 2009.

Nya hastighetsgränser har införts i Kallhäll. Detta leder till jämnare hastigheter vilket minskar koldioxidutsläppet. Under 2012 kommer man att fortsätta med att införa nya hastigheter i resten av kommunen. Som ett underlag till en kommande cykelplan har en cykelstudie genomförts där allmänheten fått ange sina cykelstråk. Kommunen har anlagt 2,2 kilometer nya gång- och cykelvägar samt upprustat 4 kilometer gång- och cykelvägar. Kommunen har också försett gång- och cykelvägen mellan Jakobsberg och Säby gård med belysning. Kommunens första allmänna cykelpump har installerats vid Jakobsbergs pendeltågsstation. Kommunen har genomfört och ekonomiskt stöttat projektet Gå och cykla till skolan.

DET MILJÖMEDVETNA JÄRFÄLLA

Inriktningsmål: ”Järfälla har miljömedvetna medborgare, anställda och företag som tillsammans skapar en bra miljö i kommunen.”

Upphandling och inköp

Mål 2020:

Organisation:

25 procent ekologiska livsmedel

12 %

25 procent inköp av miljömärkta varor och tjänster

Andel upphandlingar med miljökrav

95 %

Andelen inköpta miljömärkta varor och tjänster

Andelen ekologiska livsmedel har under 2011 ökat med nästan 3 procentenheter. I det nya avtalet för livsmedel finns ett hundratal ekologiska varor inom de olika varugrupperna, vissa utvalda varor är endast ekologiska. Det har också ställts miljökrav på leverantörer avseende transporter, producentansvar samt mer specifika kvalitets- och miljökrav på varor.

Kommunen har antagit en nu upphandlingspolicy med tydliga anvisningar för vilka och hur miljökrav bör ställas. Av årets 59 upphandlingar har det ställts miljökrav i 56 stycken, bland annat livsmedelsupphandlingen. Bygg- och miljöförvaltningen har tagit fram en miljökravlista för entreprenader som används i upphandlingar av driftentreprenader. Fastighetsavdelningen fortsätter ställa miljökrav i sina upphandlingar.

Förbättrat miljöarbete

Mål 2020:

Hela kommunen:

Minst 100 miljöcertifierade/diplomerade företag

77 st

Organisation:

Skapa incitament för ökad miljömedvetenhet

Alla kommunala enheter uppnår miljödiplomeringsens guldnivå av anslutna enheter

22 %

Antal miljöcertifierade och miljödiplomerade företag har minskat med elva företag. Det är främst miljöcertifierade företag som minskat, nämligen åtta färre i jämförelse med 2010. Ett förslag ska upp till kommunfullmäktige i vår om att ändra avgiften för miljödiplom för att attrahera flera företag. Antalet miljödiplomerade kommunala enheter har ökat med två enheter och är nu uppe i 63 stycken varav 14 nått guldnivå vilket är en oförändrad andel sedan 2010. Under året har tolv utbildningar med cirka 290 deltagare och sju frukostmöten med cirka 225 deltagare anordnats inom miljödiplomeringen.

DET GODA LIVET I JÄRFÄLLA

Inriktningsmål: ”I Järfälla har alla människor god tillgång till attraktiva parker och naturområden med ett rikt växt- och djurliv och alla ska kunna vistas i Järfälla utan att drabbas av negativa miljörelaterade hälsoeffekter.”

Renare vatten

Mål 2020:

Alla kommunens sjöar och vattendrag har god vattenstatus

17 %

Andel påbörjade åtgärder enligt åtgärdsprogram

0 %

Endast en av kommunens sex sjöar och vattendrag, Mälaren-Görväln, uppnår både god kemisk och ekologisk status. Vattenmyndigheten har fastslagit miljö kvalitetsnormer för vattenkvaliteten i Mälaren och Bällstaån. Senaste bedömningen gjordes i slutet av 2009. Övriga sjöar och vattendrag ska nå Naturvårdsverkets kriterier för god vattenstatus. För Säbysjön och Igelbäcken har bedömning gjorts 2011 där både Igelbäcken och Säbysjön har måttlig ekologisk status och god kemisk status.

Åtgärdsprogrammet för kommunens sjöar och vattendrag är ännu inte klart. Under 2011 har antalet enskilda avlopp minskat. I Kyrkbyn har sex stycken enskilda avlopp fått kommunalt vatten och avlopp. Arbete pågår även att ansluta två båtklubbar samt några enskilda avlopp till kommunalt vatten och avlopp. Kommunen har även genomfört den årliga kampanjen ”Ren bil” som når samtliga hushåll för att minska föroreningen av dagvatten. Två dagvattendammar har byggts vid Mälärvägen för att rena och utjämna dagvatten från Viksjö samt ett utjämningsmagasin har anlagts vid Nyårsvägen.

Minskat buller

Mål 2020:

20 procent minskad andel bullerstörda

Andel enfamiljshus med över 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid fasad

11 %

Andel flerfamiljshus med över 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid fasad

62 %

Statistiken kommer från bullerkartläggningen som gjordes år 2010. Andelen av dessa som har tillgång till tyst sida är inte känt. Ett förslag på bullerpolicy har tagits fram som kommer att ligga till grund för översiktsplanen samt en handlingsplan för bulleråtgärder.

Ökad biologisk mångfald och tillgång till grönområden

Mål 2020:

Alla bostäder och förskolor har tillgång till bostadsnära natur

20 procent ökad yta vårdad biologiskt värdefull mark

Ett nytt träd planteras per nybyggd bostad

Andel boende med tillgång till närnatur

95 %

Andel boende med tillgång till större friluftsområden

88 %

Järfälla är den sjätte mest tätbefolkade kommun i Sverige. Trots det upplever Järfällaborna sin kommun som grön eftersom det finns skogs- och naturområden inom cykelavstånd. Många bostadsområden har ett mindre naturområde i sin närhet, men trots detta finns det områden där tillgången till bostadsnära natur inte uppfylls. Detta är framförallt inom kommunens villaområden till exempel Skälby, delar av Västra Jakobsberg och Stäket. Andelen naturmark inom kommunen som bedömts ha mycket höga värden är cirka 30 procent. Då ingår inte privat ägda delar av Görvälns naturreservat och Häralsdallmänningen. Arealen naturreservat (1195 hektar i kommunal ägo) är i princip oförändrad sedan 1995. Inom reservaten bedrivs landskapsvård med naturbete och skogsåtgärder med manuella insatser, där naturliv och friluftsliv sätts före produktion.

Kommunen har inom naturvårdsverksamheten under året utfört skogsvårdåtgärder för att bibehålla och vidareutveckla naturvärden i kulturlandskapet vid till exempel Görväln/Bruket, Hummelmora samt kring Säby. I Västra Järvafältets naturreservat har tio småvatten grävts fram. Det pågår även en revidering av Görvälns naturreservats skötselplan. En sandbiotop har återskapats i och med saneringen av Tänglötts skjutbana.

Minskade utsläpp till luft

Inga kommunala mål uppsatta

Utsläpp till luft från samtliga källor		
Kväveoxid	380 ton	➔
Svaveldioxid	15 ton	➔
Partiklar	95 ton	➔
Flyktiga ämnen	440 ton	➔

Tabellen utsläpp till luft redovisar 2010 års utsläppsvärden. Det har inte skett några större förändringar sedan 2009. De miljö kvalitetsnormer som finns uppsatta för olika ämnen, och som enligt lag inte får överskridas, klaras inom kommunen. Kommunens ansvar är att se till att planeringsarbetet och då framför allt den långsiktiga planeringen säkerställer uppfyllandet av miljö kvalitetsnormerna och verkar för att uppfylla miljö kvalitetsmålen.

Miljöanpassade byggnader och byggande

Mål 2020:

Hela kommunen: All byggnation över 50 bostäder på kommunalmark har miljöprogram		➔
Organisation: Alla kommunala fastigheter uppnår miljöklass brons		➔
Allt kommunalt byggande har miljöprogram		➔
Andel ram- och exploateringsavtal med krav på miljöprogram	57 %	➔
Andel markförsäljningar med krav på miljöprogram	Ingen utförd	
Andel kommunala lokaler som uppnått miljöklass brons	0	➔
Andel kommunala lokaler som har uppdaterade miljö- och energideklarationer	96 %	➔
Andel kommunalt nybyggande med miljöplan	100 %	➔

Ett förslag till miljö- och gestaltningsprogram för Barkarbystaden togs fram 2010 och väntas fastställas under våren 2012. Programmet används som underlag för de miljökrav som ställs vid all avtalsskrivning med kommande exploatörer på kommunal mark.

Kommunen har antagit en ny fastighetspolicy som anger ambitioner inom miljöområdet. Av kommunens 75 verksamhetslokaler så är 72 stycken miljö- och energideklarerade. Under 2011 har fastighetsavdelningen inventerat nio byggnader för miljöklassning. I de fall klassningen blir lägre än brons kan det

ta 1–2 år för att få upp byggnaden till brons. Inga nya byggnader har blivit miljöklassade, detta beroende på att dessa började projekteras innan beslutet om miljöklassning togs. Kommunen har nu fyra byggnader som projekteras för miljöklassning.

Förbättrad avfallshantering

Mängd insamlad (hushållsavfall)	213 kg/inv	➔
Mängd grovavfall	157 kg/inv	➔
Mängd hushållsavfall som komposteras	3,85 kg/inv	➔
Mängd hushållsavfall till förbränning	205 kg/inv	➔
Mängd hushållsavfall till materialåtervinning	99 kg/inv	➔
Mängd hushållsavfall till deponi	0 kg/inv	➔
Mängd insamlad farligt avfall från hushåll	3,98 kg/inv	➔
Insamlad elektronik totalt	20 kg/inv	➔
Insamlade förpackningar och tidningar	64 kg/inv	➔
Mängd matavfall som behandlas biologiskt	8,62 kg/inv	➔

Statistiken avser 2010. Det har skett en liten minskning av avfallsmängderna under 2010 men främst har återvinningen och sorteringen förbättrats. I Järfälla samlas matavfall från storkök, skolor, restauranger och butiker in och rötas, vilket gynnar biogasproduktionen. Under 2010 samlades cirka 570 ton in vilket är mindre än året innan (600 ton). I april 2011 påbörjades även insamling av matavfall från hushållen i Barkarby, Skälby samt delar av Viksjö. Utökningen av antalet områden kommer att fortsätta under 2012. År 2011 har man beviljat 78 stycken avfallskvarnar varav 17 installerade under 2011 och 135 stycken hushåll har nu avfallskvarnar. Avfallskvarnar minskar transportbehovet av avfall samt ökar biogasmängden vid rötning. I Barkarbystaden etapp 1 har man beslutat att ha obligatorisk anslutning till avfallskvarn samt ett så kallat sopsugssystem.

Skolor i Järfälla prisas för arbetet med mat och resurshushållning. Järfälla kommuns Miljöstipendium 2011 tilldelades Neptuniskolan och Skälbyskolan för deras arbete med att minska matsvinnet.